

Lieta Nr.C33547119
Lietas arhīva Nr.CA-0761-23/15
ECLI:LV:RAT:2023:0306.C33547119.12.S

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

2023. gada 6. martā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese referente I. Ozola

tiesneses M. Šķendere un O. Blūmfelde

izskatīja rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 34, civillietu AS "Gaso" prasībā pret Ziedoni Apariņu par parāda, izdevumu un nokavējuma procentu piedziņu sakarā ar AS "Gaso" apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2019.gada 11.novembrī AS "Gaso" cēlusi Rīgas rajona tiesā prasību (ar vēlākiem grozījumiem) pret Ziedoni Apariņu par 25 617,37 EUR, kas sastāv no parāda 12 736,71 EUR par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi, līgumsoda 12 736,71 EUR, skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumiem 24,64 EUR, jaunā skaitītāja vērtības 81,60 EUR, pasta izdevumiem par pretenzijas nosūtīšanu 1,41 EUR apmērā un veiktās skaitītāja pārbaudes izdevumiem 36,30 EUR, piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] 2010.gada 13.augustā starp AS "Latvijas Gāze" un Ziedoni Apariņu noslēgts dabasgāzes piegādes līgums mājāsaimniecības lietotājiem Nr.73-5176841 par dabasgāzes piegādi nekustamajā īpašumā Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu novads.

[1.2] Objektā uzstādīts dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāts Actaris G6 RF1 Nr.22728106 (turpmāk - skaitītājs) un uzlikta AS "Latvijas Gāze" plomba Nr.5194268.

[1.3] 2019. gada 13. augustā prasītājs, klātesot atbildētāja pārstāvei, gazificētajā objektā noņēmis skaitītāju un plombu, uzstādījis jaunu dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu BK-G6M Elster Nr. 36129969.

Prasītājs nodevis skaitītāju SIA "V&V VentMet laboratorija" pārbaudes veikšanai.

[1.4] SIA "V&V VentMet laboratorija" konstatējusi, ka mērīšanas līdzeklim bojāta rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plomba. Konstatēti skrāpējumi pie rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombas. Starp rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombu un ap to konstatēta nenosakāma viela. 2019.gada 22.augustā sastādīts akts Nr. S19-438

par mērīšanas līdzekļa pārbaudi.

Aktā norādītais liecina par skaitītāja rūpnīcas plombas neatļautu noņemšanu, kas rada iespēju no skaitītāja noņemt skaitīšanas ierīci (pēc skaitītāja rūpnīcas plombas noņemšanas skaitīšanas ierīce faktiski pati atkrīt no skaitītāja korpusa, jo tā vairāk nav nostiprināta) un turpināt dabasgāzi patērēt bez skaitīšanas ierīces, tātad bez uzskaites un attiecīgi arī bez maksas.

Valsts tiesu ekspertīžu biroja 2021.gada 1.aprīļa eksperta atzinums NR.20-1200 apstiprina pieļauto skaitītāja rūpnīcas plombas neatļautas noņemšanas faktu, kas savukārt rada iespēju no skaitītāja noņemt skaitīšanas ierīci (pēc skaitītāja rūpnīcas plombas noņemšanas skaitīšanas ierīce pie skaitītāja korpusa vairāk nav nostiprināta) un turpināt dabasgāzi patērēt bez skaitīšanas ierīces, tātad bez uzskaites un attiecīgi arī bez maksas.

Eksperta atzinumā secināts, ka plomba Nr.5082868 ir bijusi atvērta. Iejaukšanās "Latvijas gāze" plombā ir vēl viens atsevišķs neatļautas iejaukšanās veids dabasgāzes uzskaitē, kas ļauj no dabasgāzes vadiem atvienot skaitītāju, tādējādi radot iespēju dabasgāzes patēriņam vispār bez skaitītāja, tātad pilnīgi bez uzskaites un bez maksas.

[1.5] Iejaukšanās skaitītājā, uz tā esošajā skaitītāja rūpnīcas plombā, un "Latvijas gāze" plombā ir pietiekams pierādījums tam, lai atzītu, ka atbildētājs ir pieļāvis līguma 2.1.5.punkta un Ministru kabineta noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 97.3.apakšpunkta un 146.punkta pārkāpumus, proti, atbildētājs nav nodrošinājis gazificētajā objektā uzstādītā skaitītāja, skaitītāja rūpnīcas plombas un "Latvijas gāze" plombas veseluma saglabāšanu, kā rezultātā atbildētājam radītas vairākas iespējas dabasgāzi patērēt bez maksas.

[1.6] Skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes patēriņš gazificētajā objektā bija būtiski samazinājies laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam (vairāk kā pieci gadi), salīdzinot ar laika periodu no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam.

Izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķins Nr.135217771-1 ir sagatavots par periodu no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, pamatojoties uz faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā, proti, no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam.

Pārrēķinā iekļautais laikposms no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, kura laikā konstatējams būtiski samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņš, ir 64,74 mēneši, tādēļ, lai laika periods no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam atbilstu attiecīgajam periodam, uzskaitītais dabasgāzes apjoms (25 187 m³) laikposmā no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam (34,27 mēneši) tika izdalīts ar 34,27, tādējādi izrēķinot vidējo dabasgāzes patēriņu mēnesī (735 m³), kas secīgi tika sareizināts ar 64,74 mēnešiem.

Sagatavojot pārrēķinu Nr.135217771-1, ir ņemts vērā periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam ar skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes apjoms, proti, no kopējā faktiski izlietotās dabasgāzes apjoma (47 584 m³) ir atņemts ar skaitītāju uzskaitītās dabasgāzes apjoms (22 290 m³) attiecīgajā periodā, tādējādi nosakot izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomu 25 294 m³.

[1.7] Saskaņā ar līguma 4.1.punktu, pamatojoties uz Civillikuma 1716.pantu, no

atbildētāja papildus piedzenams arī līgumsods par dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu.

Jāņem vērā, ka patiesais bez uzskaites izlietotās dabasgāzes apmērs saprātīgi varētu būt vēl krietni lielāks, jo, radot iespēju dabasgāzes patēriņam bez uzskaites, zūd jebkāda nepieciešamība taupīt, jo par izlietoto dabasgāzi tāpat nav jāmaksā. Tādēļ, veicot salīdzinājumus ar līdzīgiem laika periodiem, jāņem vērā, ka tajos periodos, kad prettiesiska dabasgāzes lietošana bez uzskaites nav notikusi, saprātīga persona būtu taupījusi, ko nevar teikt par periodiem, kas personai radīta prettiesiska iespēja neuzskaitīt katru patērēto dabasgāzes kubikmetru.

Atbildētājam bija prettiesiski radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas vai samazinātā apmērā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, t.i. vairāk kā piecus gadus. Līdz ar to pieļautais pārkāpums atzīstams par sevišķi ilgstošu.

Rīcība, prettiesiski iejaucoties dabasgāzes uzskaites sistēmā, ir uzskatāma par vispārbīstamu darbību, jo var radīt sprādzienbīstamas situācijas, tādējādi apdraudot ne vien savu, bet arī citu cilvēku veselību un dzīvību, kā arī īpašumu. Turklāt šādas darbības var radīt avārijas situācijas un dabasgāzes piegādes pārtraukumus lielākam dabasgāzes lietotāju skaitam, kas ietekmē sadales sistēmas operatora darbību netraucētā dabasgāzes piegādes nodrošināšanā.

Līgumsodam ir jābūt noteiktam tādā apmērā, lai nodrošinātu arī prevencijas un sodīšanas funkciju izpildi, tam ir jābūt samērīgam, salīdzinot ar pieļauto pārkāpumu un tā iespējamām sekām.

Ievērojot, ka notikusi iejaukšanās divos atsevišķos drošības mezglos, kas radīja vairākas iespējas dabasgāzes patērēšanai bez uzskaites vai prettiesiski samazināt patiesi izlietotās dabasgāzes apjomu (skaitītāja rādījumus), proti, iejaukšanās notikusi gan skaitītājā un uz tā esošajā skaitītāja rūpnīcas plombā, gan "Latvijas gāzes" plombā, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu, smagumu un bīstamību, prasītājam nav pamatota iemesla lūgt tiesu piedzīt līgumsodu vēl mazākā apmērā, turklāt līgumsods 12 736,71 EUR apmērā ir uz pusi mazāks nekā to paredz līguma 4.1.punkts.

Prasība pamatota uz Satversmes 105.pantu, Civillikuma 1., 3., 1587., 1753., 1759., 1765. un 1779.pantu, Noteikumu Nr.78 87.punktu, 88.2.apakšpunktu, 89.punktu, 90.2., 97., 97.5. un 148.1.apakšpunktu.

[2] Atbildētājs Ziedonis Apariņš paskaidrojumos prasības pieteikumam nepiekrīt un uzskata to par nepamatotu.

Atbildētājs nav bojājis gāzes skaitītāju un nav veicis nekādas citas nelikumīgas darbības. Pēc gāzes skaitītāja uzstādīšanas ir bijuši vismaz divi lietotāji, kas patērējuši gāzi.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.septembra spriedumu nolemts prasību apmierināta daļēji.

Piedzīt no Ziedoņa Apariņa parādu par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem 4441,31 EUR, līgumsodu 2220,66 EUR, skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumus 24,64 EUR, jaunā skaitītāja vērtību 81,60 EUR, pasta izdevumus par pretenzijas nosūtīšanu 1,41 EUR un veiktās skaitītāja pārbaudes izdevumiem 36,30 EUR, tiesāšanās izdevumus - valsts nodevu 314,09 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,85 EUR, izdevumus par

advokāta sniegtajiem pakalpojumiem 1425,00 EUR un ar lietas vešanu saistītos izdevumus par rakstveida pierādījumu iegūšanu 306,14 EUR, kopā 8852 EUR.

Prasība daļā par parāda par izlietotās un neuzskaitītās dabasgāzes 8295,40 EUR un līgumsoda 10 516,05 EUR piedziņu noraidīta.

[3.1] Nav strīda, ka 2010.gada 13.augustā starp AS "Latvijas Gāze" kā piegādātāju un Ziedoni Apariņu, kā nekustamā īpašuma īpašnieku (lietotāju) noslēgts līgums par dabasgāzes piegādi iedzīvotājiem Nr.73-5176841 par dabasgāzes piegādi nekustamajā Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu novads.

Piegādātās dabasgāzes uzskaitēi gazificētajā objektā uzstādīts dabasgāzes norēķinu uzskaites mērāparāts Actaris G6 nr.22728106 (turpmāk - Skaitītājs) un uzlikta "Latvijas Gāzes" plomba Nr.5194268, par ko 2008.gada 8.janvārī sastādīts akts par gāzes skaitītāja uzstādīšanu Nr.32.

[3.2] 2019.gada 13.augustā AS "Latvijas Gāze", klātesot atbildētāja pārstāvei, gazificētajā objektā veikta skaitītāja un AS "Latvijas Gāze" plombas noņemšana, kā arī jauna dabasgāzes norēķinu uzskaites mērāparāta BK-G6M Elster Nr.36129969 uzstādīšana, par ko sastādīts akts par skaitītāja maiņu, kontroli, pārplombēšanu, atvienošanu, noņemšanu, pievienošanu un/vai dabasgāzes iekārtu pievienošanu, atvienošanu Nr.3-13/08/19. Noņemtais skaitītājs un AS "Latvijas Gāze" plomba atbildētājas klātbūtnē ielikti drošības maisā Nr. CB27913, ko apliecina iepriekš minētais akts.

[3.3] 2019.gada 13.augustā noņemtais skaitītājs ir nodots SIA "V&V VentMet laboratorija" pārbaudei, kas 2019.gada 22.augustā sastādīja aktu Nr.S19-438 par mērīšanas līdzekļa pārbaudi, konstatējot, ka iespējama skaitītāja plombas neatļauta noņemšana, kas rada iespēju no skaitītāja noņemt ierīci un turpināt patērēt gāzi bez skaitīšanas iekārtas, tātad bez uzskaites. Tāpat norāda, ka šādos gadījumos ir iespējams arī mainīt skaitīšanas ierīces rādījumus.

[3.4] Valsts tiesu ekspertīžu biroja eksperte Sigita Silarāja 2020.gada 5.oktobrī ir veikusi ekspertīzi skaitītājam Actaris G6 RF1 nr.22728106 un plombai Nr.5194268.

[3.5] Ar SIA "V&V VentMet laboratorija" aktu un tiesu eksperta atzinumu ir pierādīts, ka skaitītājs ir ietekmēts no ārpusē - bojāts, ka ir noticis Ministru kabineta noteikumu Nr.78 97.3.punktā lietotājam noteiktā pienākuma pārkāpums, jo atbildētājs nav nodrošinājis skaitītāja un ar to saistītu sistēmu un plombu saglabāšanu, kā arī nav ziņojis par skaitītāja un plombu bojājumiem.

[3.6] Faktu, ka atbildētāja rīcības dēļ ir samazināts dabasgāzes patēriņa rādījuma lielums un radīta iespēja dabasgāzi lietot bez maksas, liecina arī prasītājas iesniegtie pierādījumi par dabasgāzes patēriņu, proti, no dabasgāzes patēriņa tabulas redzams, ka gazificētajā objektā konstatējams būtisks uzskaitītās dabasgāzes kritums laika posmos no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, kad gazificētajā objektā vidējais dabasgāzes patēriņš mēnesī bija 288-396 m³, salīdzinot ar laika periodu no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam, kad uzskaitītās dabasgāzes patēriņš mēnesī bija 735 m³. Secīgi dabasgāzes patēriņa tabulā esošās ziņas par dabasgāzes patēriņa tendencēm gazificētajā objektā liecina, ka dabasgāzes patēriņa samazinājums konstatējams konkrētā laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam. Nozīmīgs ir laika periods, kurā būtiski uzskaitītās dabasgāzes patēriņa

kritumi nav konstatējami un šajā gadījumā tas ir laika periods no 2012.gada 30.novembra līdz 2013.gada 31.decembrim.

[3.7] Atbildētājs nav iesniedzis ziņas par tādiem faktiem, kas pamatotu dabasgāzes uzskaitītā patēriņa samazinājumu laikā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam.

Atbildētāja atsaukšanās, ka gazificēto objektu ir lietojušas citas personas nevar atzīt par tādu apstākli, kas izslēgtu atbildētāja atbildību, jo atbildētājs kā objekta īpašnieks un persona, kura ir parakstījusi līgumu ar prasītāju, ir uzņēmies atbildību par uzstādītā skaitītāja un plombas stāvokli.

Iepriekš norādītie pierādījumi un apsvērumi līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei ļauj secināt, ka lietotājam pieļaujot dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu un, esot konstatētiem apzināti veiktiem gāzes patēriņa skaitītāja bojājumiem tika radīta iespēja samazināt uzskaitītās dabasgāzes daudzumu un lietot to bez maksas, radot zaudējumus prasītājam.

[3.8] Prasītājs sagatavojis izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķinu par laika periodu no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, pamatojoties uz faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam. Sagatavojot pārrēķinu Nr.135217771-1, ir ņemts vērā ar skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes apjoms laika periodos no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam. No kopējā faktiski izlietotās dabasgāzes apjoma (47584 m^3) ir atņemts ar skaitītāju uzskaitītās dabasgāzes apjoms (22290 m^3) attiecīgajā laika periodā, tādējādi nosakot izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomu - 25294 m^3 .

Līdz ar to saskaņā ar pārrēķinu Nr.135217771-1 prasītāja ieskatā atbildētājam ir pienākums samaksāt prasītājam faktiski izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi 25294 m^3 $12736,71 \text{ EUR}$ apmērā, tādējādi nodrošinot ekonomisko ekvivalenci prasītājas un atbildētājas tiesiskajās attiecībās.

Nav apšaubāms, ka, ņemot vērā iepriekš noskaidroto, prasītājam ir tiesisks pamats saņemt aprēķinātās dabasgāzes starpības parādu. Taču parāds par patērēto, bet neuzskaitīto dabasgāzi, nav aprēķināms par laika periodu no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, jo prasītājs tiesai nav iesniedzis patērētās dabasgāzes pārskatu par laika periodu pēc skaitītāja nomainas, ir norādīts tikai patēriņš par vienu mēnesi, un nav iespēju pārliecināties par faktiski patērētās dabas gāzes apjomu pēc skaitītāja nomainas, šādu informāciju nav iesniedzis arī atbildētājs.

[3.9] Prasītāja parāda pārrēķins nav vērtējams kā pierādījums, kas precīzi nosaka laiku, no kura samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas. Nav šaubu, ka aprēķins līdz tiesiskas ticamības pakāpei apstiprina dabasgāzes patēriņa samazinājumu, pastāvot parāda aprēķina priekšnoteikumam, taču tas pats par sevi nav pierādījums, kas dod pamatu atzīt, ka iejaukšanās dabasgāzes patēriņa skaitītājā, kas radīja iespēju patērēt dabasgāzi bez uzskaites, ir notikusi tieši 2010.gada 24.augustā. Prasītājs nav iesniedzis citus pārbaudāmus un novērtējamus pierādījumus, kas liecinātu par kādu precīzu laiku, no kura samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

[3.10] Tā kā nav iespējams noteikt, vai un cik periodā, kad bija radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez uzskaites, tā patiešām ir patērēta, nav iespējams noteikt, kad tieši izdarīts uzskaites iekārtas bojājums un kad sācies gāzes nelikumīgs patēriņš, vadoties no samērīga un taisnīga salīdzinoša gāzes patēriņa daudzuma, ko iespējams noteikt, salīdzinot gāzes patēriņu tam pašam lietotājam līdzīgākā laika posmā līdzīgos apstākļos un to, ka prasītājs ir pieņēmis, ka laikā no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam dabasgāzes patēriņš atbilst reālajam patēriņam, pieņemams, ka šajā laika periodā patērētās dabasgāzes daudzums ir atskaites rādītājs, kas ir bijis 735 m³ mēnesī.

Līdz ar to attiecīgais periods nosakāms saskaņā ar Noteikumu Nr.78 90.2.apakšpunktu (spēkā uz pārkāpuma konstatēšanas brīdi un nav atzīts par antikonstitucionālu no tā izdošanas brīža), kas par perioda sākumu nosaka gadu, pirms tika konstatēts šo noteikumu 87.punktā minētais pārkāpums.

Atbildētājs nav samaksājis par patērēto, bet neuzskaitīto dabasgāzi par 8820 m³, kas sastāda 92945,16 kWh, par kopējo summu 3517,14 EUR, akcīzes nodokli 153,36 EUR un PVN 21 % 770,81 EUR, kas veidojas par 735 m³ x 12 mēneši, tādējādi kopējā piedzenamā summa sastāda 4441,31 EUR.

[3.11] Izdarīts nopietns pārkāpums, kā rezultātā ilgstošā laika periodā netika uzskaitīts izlietotās dabasgāzes daudzums. Šāda neatļauta iejaukšanās gāzes skaitīšanas ierīces darbībā, lai lietotājam būtu iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, nav atbalstāma un ir sodāma.

Lai līgumsods būtu samērīgs un taisnīgs, pildītu sodīšanas un preventīvo funkciju, lai tas atbilstu civiltiesiska rakstura sankcijai, kā arī lai nodrošinātu taisnīgu rezultātu attiecībā uz abām pusēm, ievērojot iepriekš norādītos argumentus, līgumsods nosakāms 50% apmērā no pamatparāda jeb parāda summas par patērēto, bet neuzskaitīto dabasgāzi, tas ir 2220,66 EUR apmērā, bet prasība daļā par līgumsoda 10516,05 EUR piedziņu ir noraidāma.

Šāds līgumsoda apmērs atzīstams kā taisnīgs un samērīgs ar pārkāpuma smagumu, izpildīs sodīšanas un prevencijas funkciju, sodot atbildētāju par to, ka viņš nav nodrošinājis gāzes skaitītāja un plombas saglabāšanu un pieļāvis dabasgāzes patēriņu bez maksas, turpmāk atturot no dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpšanas, kā arī ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm.

[3.12] Izdevumu apmēru par skaitītāja nomaiņu apliecina AS "Latvijas Gāze" 2016.gada 15.marta cenrādis, AS "Gaso" 2019.gada 13.jūnija izziņa par dabasgāzes patēriņa uzskaites mēraparāta pārdošanas cenu un 2014.gada 24.septembra līguma Nr.548 2018.gada 5.janvāra pārjaunojuma līgums, kurā noteikti dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu pārbaudes izcenojumi.

No atbildētāja piedzenami izdevumi par skaitītāja atvienošanu, pievienošanu, plombas noņemšanu un uzstādīšanu 24,64 EUR, jaunā skaitītāja vērtība 81,60 EUR un par dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu pārbaudi 36,30 EUR, pasta izdevumi par pretenzijas nosūtīšanu 1,41 EUR apmērā.

[4] Prasītājs AS "Gaso" iesniedzis apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda par patērēto dabasgāzi 8295,40 EUR un par līgumsoda 10 516,05 EUR piedziņu.

[4.1] Prasītāja ieskatā nav izmantojama Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumu Nr.78 "Dabsgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" (redakcijā, kas bija spēkā no 2017.gada 3.aprīļa līdz 2020.gada 24.janvārim) 90.2.apakšpunktā noteiktā prezumpcija, proti, aprobežot parāda par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi aprēķinu ar viena gada periodu.

No izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķina Nr.135217771-1, kas sagatavots pamatojoties uz Dabsgāzes patēriņa Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu pag., Ropažu nov., tabulā esošajām ziņām redzams, ka laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam gazificētajā objektā vērojams būtisks uzskaitītās dabasgāzes apjoma samazinājums. Ir iespējams noteikt, no kura laika samazināts gazificētajā objektā patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums, proti, tas noticis laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, tādējādi uz konkrēto gadījumu nav attiecināms Noteikumu Nr.78 90.2.apakšpunktā noteiktais.

[4.2] Prasītāja ieskatā piespriestais līgumsods 2220,66 EUR apmērā nav atzīstams par taisnīgu un samērīgu, ņemot vērā pieļauto pārkāpumu un tā sekas, tādējādi tas nenodrošina prevencijas un sodīšanas funkciju izpildi, proti, neattur dabasgāzes lietotājus no dabasgāzes apgādes un lietošanas jomu reglamentējošo normatīvo tiesību aktu pārkāpumiem, bet gluži otrādi - dēļ līgumsoda mazā apmēra par attiecīgo prettiesisko darbību veikšanu, kuru rezultātā bīstamā un neatļautā kārtā negodprātīgam dabasgāzes lietotājam tiek ietaupīti naudas līdzekļi ievērojami lielākā apmērā (tiek izlietota dabasgāze par to nemaksājot), varētu pat veicināt attiecīgās prettiesiskās darbības. Līgumsods tādā apmērā par tik nopietnu pārkāpumu kā iejaukšanās dabasgāzes uzskaites sistēmā, kas turklāt radīja vairākas iespējas dabasgāzi patērēt bez uzskaites, kā arī prettiesiski radītās iespējas dabasgāzes patērēšanai bez uzskaites un attiecīgas samaksas reāla izmantošana vairāk kā piecu gadu garumā, un tā rezultātā prasītājam nodarīts kaitējums izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes 12 736,71 EUR apmērā nesasniedz attiecīgo tiesību normu leģitīmo mērķi.

[4.3] Izvērtējot dabasgāzes patēriņa tabulā esošās ziņas (vēsturiskos datus) par dabasgāzes patēriņu gazificētajā objektā visā laika periodā, kad skaitītājs un "Latvijas Gāze" plomba bija uzstādīti gazificētajā objektā, konstatējams, ka tieši laika periodā no 2016.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam bija būtiski samazināts uzskaitītās dabasgāzes apjoms, salīdzinot ar laika periodu no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam. Dabasgāzes patēriņa tabulā esošās ziņas par dabasgāzes patēriņa tendencēm gazificētajā objektā apstiprina, ka dabasgāzes patēriņa samazinājums konstatējams konkrētajā laika periodā, t.i. no 2016.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam.

Nozīme ir nevis tam, precīzi kurā datumā notikušas manipulācijas ar skaitītāju un "Latvijas Gāzes" plombu, bet gan tam, par kādiem laika periodiem manipulācijas ar skaitītāju un "Latvijas Gāze" plombu ļāvušas prettiesiski samazināt patiesi uzskaitītās dabasgāzes daudzumu. Tāpat nozīmīgs ir laika periods, kurā būtiski uzskaitītās dabasgāzes patēriņa kritumi nav konstatējami un konkrētajā gadījumā šāds laika periods ir no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam.

[4.4] Ja lietā bija nepieciešami papildus pierādījumi par dabasgāzes patēriņiem gazificētajā objektā pēc jaunā skaitītāja uzstādīšanas, tad saskaņā ar Civilprocesa likuma

93.panta ceturto daļu tiesai par to bija jāpaziņo pusēm un, ja nepieciešams, jānosaka termiņš pierādījumu iesniegšanai, nevis uz pierādījumu trūkumu jānorāda vien spriedumā.

Pirmās instances tiesa nav vispusīgi un objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus, kā arī liegusi prasītājam aizstāvēties un iesniegt pierādījumus, kas pamato prasību, tādējādi pirmās instances tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 8.panta pirmo daļu un 10.pantu.

[4.4.1] Lūdz pievienot lietas materiāliem 2019.gada 25.septembra aktu Nr.2740, kurš apliecina, ka dabasgāzes patēriņa tabulā redzamais dabasgāzes patēriņš pēc skaitītāja nomaiņas ir par vienu mēnesi.

[4.5] Pirmās instances tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 97.panta pirmo daļu, proti, tiesa pierādījumus- pārrēķinu un dabasgāzes patēriņa tabulu vērtējusi izolēti un nevis to kopumā, tādējādi spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda par izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes piedziņu, nevar uzskatīt par pamatotu atbilstoši Civilprocesa likuma 189.panta trešajai daļai un 190.panta otrajai daļai.

[5] Ievērojot drošības pasākumus un izvērtējot apstākļus, ka lietu ir iespējams izskatīt rakstveida procesā, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, 2023.gada 3.janvārī nolemts nozīmēt lietu izskatīšanai rakstveida procesā 2023.gada 6.martā. Par to ar 2023.gada 31.janvāra tiesas paziņojumu, tiesa informējusi lietas dalībniekus un izskaidrojusi viņu tiesības, tai skaitā, līdz 2023.gada 24.februārim pieteikt lūgumus, iesniegt rakstveida paskaidrojumus.

2023.gada 27.februārī tiesā saņemts prasītāja pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Jāņa Dzanuškāna lūgums par ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedziņu. 2023.gada 3.martā lūgums nosūtīts atbildētājam Ziedonim Apariņam zināšanai.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430.pantu, Civillietu tiesas kolēģija vērtē, ka [4.4.1] lūgums nav par pierādījumu pieņemšanu, bet paskaidro apelācijas sūdzībā norādītos apstākļus, ka dabasgāzes patēriņa tabulā redzamais dabasgāzes patēriņš pēc skaitītāja nomaiņas ir par vienu mēnesi.

Lūgumi saistīti ar lietas iztiesāšanu un kas būtu šķērslis lietu izskatīt rakstveida procesā, tiesas noteiktajā termiņā nav iesniegti.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pastāv pamats sprieduma taisīšanai.

Motīvu daļa

[6] Novērtējusi lietas dalībnieku paskaidrojumus kopsakarā ar pierādījumiem lietā, apsvērusi apelācijas sūdzības argumentus, pamatojoties uz apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasība pārsūdzētajā daļā ir apmierināma daļēji.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Prasītājs pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda par patērēto dabasgāzi 8295,40 EUR un par līgumsoda 10 516,05 EUR piedziņu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Ar apelācijas sūdzību nav apstrīdēti fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, - šā sprieduma [3.1]-[3.6].

[7] Prasība sākotnēji pamatota ar Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 88.2.apakšpunktu un 89.punktu, kas bija spēkā no 2017.gada 3.aprīļa līdz 2020.gada 24.janvārim) un noteica kārtību, kādā sistēmas operators nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu un veic izlietotās dabasgāzes pārrēķinu, ja sistēmas operators konstatē, ka lietotājs ir pārkāpis šos noteikumus vai līgumu par dabasgāzes piegādi (noteikumu Nr.78 87.punkts) un tāpēc lietotājam ir samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas.

Satversmes tiesa 2021.gada 14.oktobra spriedumā lietā Nr.2021-03-03 atzina noteikumu Nr.78 88.punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2021.gada 12.augustam) un 89.punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2020.gada 24.janvārim) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 107.panta septītajai daļai un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no izdošanas brīža. Minētajā spriedumā norādīts, ka tādējādi dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma tiesiskās sekas vairs nenosaka speciālais tiesiskais regulējums. Taču tas pats par sevi nenozīmē, ka enerģijas lietotājam vairs nebūtu pienākuma atlīdzināt sadales sistēmas operatoram nodarītos zaudējumus. No taisnīguma principa un tā konkretizācijas elementa - ekonomiskās ekvivalences - izriet, ka nav pieļaujama civiltiesisko attiecību dalībnieku iedzīvošanās uz cita šo tiesisko attiecību dalībnieku rēķina, tostarp nav pieļaujama arī enerģijas lietotāja iedzīvošanās uz sadales sistēmas operatora rēķina. Tādēļ enerģijas lietotājam ir pienākums atlīdzināt sadales sistēmas operatoram ar dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu nodarītos zaudējumus. Nepastāvot speciālam privāttiesisko attiecību tiesiskajam regulējumam, ir piemērojams vispārīgais civiltiesību regulējums attiecībā uz prettiesiskiem tiesību aizskārumiem, kas ietverts Civillikumā. Turklāt tieši un nepastarpināti piemērojams Satversmes 105.pants, taisnīguma princips un tā konkretizācijas elements - ekonomiskās ekvivalences princips (*sk. Satversmes tiesas 2021.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.2021-03-03 27.punktu*).

[7.1] Ievērojot Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr.2021-03-03 paustās atziņas, prasītājs pirmās instances tiesā ir grozījis prasību, sagatavojis izlietotās dabasgāzes un sadales sistēmas pakalpojumu pārrēķinu Nr.135217771-1 (turpmāk pārrēķins Nr.135217771-1) par periodu no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, pamatojoties uz faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā, proti, no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam.

Pārrēķinā Nr.135217771-1 (lietas 189.-190.lapa) iekļautais laikposms no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, kura laikā konstatējams būtiski samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņš, ir 64,74 mēneši, tādēļ, lai laika periods no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam atbilstu attiecīgajam periodam, uzskaitītais dabasgāzes apjoms (25187m³) laikposmā no 2016.gada 5.oktobra līdz

2019.gada 13.augustam (34,27 mēneši) tika izdalīts ar 34, 27, tādējādi izrēķinot vidējo dabasgāzes patēriņu mēnesī (735 m³), kas secīgi sareizināts ar 64,74 mēnešiem.

Pārrēķinā Nr.135217771-1 ir ņemts vērā periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam ar skaitītāju uzskaitītais dabasgāzes apjoms, proti, no kopējā faktiski izlietotās dabasgāzes apjoma (47584m³) ir atņemts ar skaitītāju uzskaitītās dabasgāzes apjoms (22290m³) attiecīgajā periodā, tādējādi nosakot izlietotās, bet neuzskaitītās dabasgāzes apjomu 25294 m³, par kuru ir jāmaksā 12 736,71 EUR.

[7.2] Pārrēķins sagatavots pamatojoties uz dabasgāzes patēriņa Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu pag., Ropažu nov., tabulā norādītajām ziņām (*lietas l.sēj., 191.lapa*).

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka minētā dabasgāzes patēriņa tabula, proti, tajā esošās ziņas par gazificētajā objektā uzskaitītās dabasgāzes patēriņu un tā tendencēm, ir uzskatāma par pierādījumu atbilstoši Civilprocesa likuma 92.pantā noteiktajam, ka pierādījumi ir ziņas, uz kuru pamata tiesa nosaka tādu faktu esamību vai neesamību, kuriem ir nozīme lietas izspriešanā, kas pamatots ar Satversmes spriedumos izteiktajām atziņām.

Turklāt dabasgāzes patēriņa tabulā ietvertās ziņas ir balstītas uz paša atbildētāja, kā dabasgāzes lietotāja, nodotajiem skaitītāja rādījumiem un atbildētājs nav izteicis iebildumus par tabulā norādītajām ziņām.

[7.3] Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotiem apelātoru argumentus [4.1], [4.3] un [4.5].

Satversmes tiesa 2020.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr.2019-37-0103, vērtējot noteikumu Nr.78 normām līdzīgu tiesisko regulējumu, ir norādījusi, ka, ievērojot to, ka Satversmes tiesa par Satversmei atbilstošu ir atzinusi tikai vienu no apstrīdētajās noteikumu normās paredzētajām patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metodēm, tiesai, pārbaudot pušu iesniegtos pierādījumus, ir jānoskaidro arī apstākļi par faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā. (..) tiesai katrā gadījumā jāpārbauda, vai iesniegtie dati patiešām atbilst dabasgāzes daudzumam, kas patērēts līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā. Ja izņēmuma gadījumā energoapgādes komersanta rīcībā ir pierādījumi tam, ka enerģijas lietotājs ir patērējis lielāku dabasgāzes daudzumu, šie pierādījumi ir izmantojami, nosakot patērētās dabasgāzes daudzumu un par to veicamās samaksas apmēru (*sk. šī Satversmes tiesas sprieduma 30.3.punktu*).

Tiesa [3.6] vērtējusi dabasgāzes patēriņa tabulu kā pierādījumu, kas apstiprina, ka laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam konstatējams samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņš, savukārt vadoties no tabulā norādītā [3.10] ir pieņēmusi, ka līdzīgā periodā dabasgāzes vidējais patēriņš mēnesī bijis 735m³, un uz to balstījusi piedzenamās pamatparāda summas aprēķinu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa [3.9] pamatoti atzinusi, ka parāda pārrēķins [7.1] nav vērtējams kā pierādījums, kas precīzi nosaka laiku, no kura samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, tomēr kļūdaini nonākusi pie secinājuma, ka nav iesniegti citi pierādījumi, kas liecinātu par precīzu laiku, kas pierādītu minētos apstākļus.

Laiku, no kura samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas pierāda dabasgāzes patēriņa Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu pag., Ropažu nov., tabula [7.2]. Pārrēķins kopsakarā vērtējams kā uz pierādījuma pamata veiktais piedzenamās summas aprēķins.

[7.4] Pamatots ir apelātorā apgalvojums, ka nav nozīmes kurā datumā notikušas manipulācijas ar skaitītāju un "Latvijas Gāzes" plombu, bet gan tam, par kādiem laika periodiem manipulācijas ar skaitītāju un "Latvijas Gāze" plombu ļāvušas prettiesiski samazināt patiesi uzskaitītās dabasgāzes daudzumu. Tāpat nozīmīgs ir laika periods, kurā būtiski uzskaitītās dabasgāzes patēriņa kritumi nav konstatējami un konkrētajā gadījumā šāds laika periods ir no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam.

Prasītājs ir pierādījis precīzu laika periodu, kurā samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, līdz ar to pirmās instances tiesa nepamatoti piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 90.2.apakšpunktu (spēkā uz pārkāpuma konstatēšanas brīdi un nav atzīts par antikonstitucionālu no tā izdošanas brīža) un par perioda sākumu noteikusi gadu, pirms tika konstatēts šo noteikumu 87.punktā minētais pārkāpums.

Ievērojot noskaidrotos apstākļus, prasība par parāda par izlietotās un neuzskaitītās dabasgāzes 8295,40 EUR piedziņu apmierināma pilnībā.

[8] Ievērojot, ka prasība par izlietotās un neuzskaitītās dabasgāzes parāda piedziņu apmierināta par kopējo summu 12 736,71 EUR, apelātorā [4.2] arguments atzīstams par pamatotu.

[8.1] Satversmes tiesas spriedumos ir norādīts, ka pienākums samaksāt kompensāciju tiesisko seku ziņā pilda līgumsoda funkcijas, t.i., disciplinējošu (preventīvu), kompensējošu un sodīšanas funkciju. Norādot, ka kompensācija ir pielīdzināma līgumsodam Civillikuma izpratnē, Satversmes tiesa secinājusi, ka kompensācijas apmēram izvirzāmas prasības, kas ir līdzīgas līgumsodam izvirzāmām prasībām.

Proti, Satversmes tiesa atzinusi, ka noteikumu Nr.1048 un Nr.85 normās paredzētajai kompensācijai jābūt noteiktai tādā apmērā, lai sekmētu dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma pārkāpumu prevenciju.

Tas nozīmē, ka kompensācijas kā līgumsodam pielīdzināma maksājuma apmēram jābūt pielāgojamam iespējamā pārkāpuma apstākļiem. Kompensācijai kā līgumsodam pielīdzināmam maksājumam jāatbilst soda individualizācijas principam, proti, soda apmēram katrā konkrētajā gadījumā jābūt samērojamam ar personas izdarīto nodarījumu.

Tāpat ir ņemams vērā, vai ar konkrētā apmēra kompensāciju tiek nodrošināts taisnīgs rezultāts (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 20.marta sprieduma lietā Nr.2019-10-0103 30.punktu, 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 23. un 29.punktu*).

Līdzīgas atziņas par kompensācijas tiesisko dabu un kompensācijas apmēram izvirzāmajām prasībām ir izteiktas Senāta 2022.gada 31.janvāra spriedumā lietā Nr.SK-133/2022. Senāta spriedumā ir norādīti tie strīda aspekti, kas būtu ņemami vērā kompensācijas lieluma noteikšanā. Atbilstoši spriedumā minētajam tiesām jāvērtē

pārkāpumu raksturojošie apstākļi, tādi kā, piemēram, tā izdarīšanas ilgums, smagums, sekas (tostarp nodarīto zaudējumu apmērs) un citi apstākļi, kuru attiecināmība un būtiskums nosakāms, ņemot vērā katras konkrētās lietas apstākļus.

Lai arī Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajā daļā paredzētā kompensācija ir līdzīga līgumsodam, tā gāzes lietotāja saistību pastiprināšanai ir piemērojama kā patstāvīgs tiesību instruments, kas izslēdz pamatu vispārīgā tiesiskā regulējuma par līgumsodu tiešu piemērojamību strīdā starp gāzes piegādātāju un lietotāju. Apmēra ziņā kompensācija nav aprobežojama ar Civillikuma 1716.panta trešajā daļā paredzēto maksimāli pieļaujamo līgumsoda apmēru.

[8.2] Civillietu tiesas kolēģija secina, ka, nosakot kompensācijas apmēru, ir jāvērtē konstatēto pārkāpumu raksturojošie individuālie apstākļi.

Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā arī Senāta atziņas, ka Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajā daļā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) paredzētā kompensācija ir īpaša veida tiesību institūts, kuru tiesa nosaka pēc sava ieskata katrā konkrētā lietā atbilstoši vispārējiem principiem un jēgai. [..] Kompensācijai ir gan prevencijas, gan sodīšanas funkcija, un tās noteikšanā jāievēro arī tās civiltiesiskais raksturs, soda samērīguma un soda individualizācijas princips. Kompensācijas noteikšanā nav izmantojams kritērijs "sabiedriskā bīstamība", un kompensācija nedrīkst sasniegt tādu sankcijas smaguma pakāpi, kad tā iegūst krimināltiesisku raksturu. Kompensācijai jābūt taisnīgai pret abām pusēm, un tās apmēram katrā konkrētā gadījumā jābūt samērojamam ar personas izdarīto pārkāpumu.

Nav pieļaujama tāda kompensācija, kas, nevērtējot konkrētās lietas apstākļus, noteikta kādā iepriekš pieņemtā attiecībā pret zaudējumu atlīdzību par patērēto dabasgāzi, piemēram, procentuālā izteiksmē no zaudējumu atlīdzības vai kā zaudējumu atlīdzības divkārs vai trīskārs apmērs (*sk. Senāta 2022.gada 31.janvāra spriedums lietā Nr.SKC- 133/2022*).

[8.3] Izvērtējusi pārkāpuma izdarīšanas ilgumu, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka parāds aprēķināts par periodu no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, kas arī ir atzīstams par pārkāpuma izdarīšanas laiku un ilgumu, t.i. gandrīz seši gadi.

No lietas materiāliem redzams, ka gazificētajā objektā dabasgāzes patēriņa skaitītājs Actaris G6 RF1 Nr.22728106 uzstādīts un AS "Latvijas Gāze" plomba Nr.5194268 uzlikta 2008.gada 8.janvārī, ar sākotnējo rādījumu- nulle (1.sēj., lietas 18.lapa). Dabasgāzes piegādes līgums ar atbildētāju noslēgts 2010.gada 13.augustā. No dabasgāzes patēriņa Ziemeļu gatve 14, Vālodzes, Stopiņu pag., Ropažu nov., tabulas redzams, ka pēdējo reizi skaitītāja rādījumi nodoti 2019.gada 13.augustā, kad uzstādīts jaunais skaitītājs.

No minētā secināms, ka kopējais laiks, kad lietots skaitītājs Actaris G6 RF1 Nr.22728106 un AS "Latvijas Gāze" plomba Nr.5194268 ir deviņi gadi. Atbildētājs skaitītāju ietekmējis uzreiz pēc līguma noslēgšanas ar prasītāju un radījis iespēju, deviņu gadu periodā, sešus gadus dabasgāzi neuzskaitīt vai uzskaitīt samazinātā apmērā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pārkāpuma izdarīšanas ilgums, samērā ar pušu savstarpējo saistību pastāvēšanas kopējo ilgumu ir atzīstams par nesamērīgi ilgstošu. Atbildētājs ir bijis negodprātīgs dabasgāzes lietotājs vairāku gadu garumā.

[8.4] Attiecībā uz konstatētā pārkāpuma smaguma kritēriju, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka saskaņā ar dabasgāzes piegādes līguma māsaimniecības lietotājiem 2.1.5.punktā noteikto atbildētājam bija pienākums nodrošināt piegādātāja uzstādītā skaitītāja un plombu saglabāšanu. Savukārt saskaņā ar MK noteikumu Nr.85 35.punkta otro teikumu jebkurai personai ir aizliegts ietekmēt dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāta un ar to saistīto telemetrijas un telemehānikas sistēmu darbību. Savukārt atbilstoši šo pašu noteikumu 66.1., 66.2.apakšpunktam lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu un ar tiem saistīto telemetrijas un telemehānikas sistēmu un plombu saglabāšanu, noteic lietotāja atbildību par skaitītāja saglabāšanu.

Lietā nav strīda, ka atbildētājs minētos pienākumus nav izpildījis, pārkāpis uzņemtās līgumsaistības, Enerģētikas likuma un MK noteikumu Nr.85 normas.

[8.5] Lietā noskaidrots, ka dabasgāzes patēriņš bija būtiski mazāks laika periodā no 2010.gada 24.augusta līdz 2016.gada 29.maijam, salīdzinot ar laika periodu no 2016.gada 5.oktobra līdz 2019.gada 13.augustam (1.sēj., lietas 191.lapa), kas papildus citiem lietā esošajiem pierādījumiem apliecina prettiesisku iejaukšanos skaitītāja darbībā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka nav pieļaujams, ka enerģijas lietotāji turpina rast veidus kā dabasgāzi lietot, izmainot dabasgāzes uzskaites sistēmas, lai izvairītos no pilnas samaksas pienākuma, tādējādi nostādot energoapgādes komersantu pozīcijā, kurā komersants ilgstoši ciešs zaudējumus. Šī iemesla dēļ likumdevējs ir paredzējis speciālu regulējumu. To pamato arī jau minētā anotācija likumprojektam, kura pieņemšanas rezultātā stājās spēkā Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa.

[8.6] Senāts norādījis, ka ir jābūt saprātīgām robežām, kuru noteikšana attiecīgos ekstremālos gadījumos kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principus (*sk. Senāta 2017.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr.SKC-120/2017*).

Kompensācijai ir jāveicina dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma noteikumu ievērošanu, kā arī jānodrošina, ka ar kompensāciju tiek panākts taisnīgs rezultāts par atbildētāja kā dabasgāzes lietotāja pieļauto pārkāpumu, vienlaikus nodrošinot saprātīgu līdzsvaru starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka kompensācija kā enerģijas lietotāja saistību pastiprināšanas līdzeklis disciplinē enerģijas lietotāju un motivē viņu ievērot dabasgāzes lietošanas noteikumus un līgumu par dabasgāzes piegādi, un sekmē dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu prevenciju. Tātad jānosaka tāds kompensācijas apmērs, kas sekmētu dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma pārkāpumu prevenciju (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 21.2., 22. un 29.2.punktu*).

Tāpat Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā Enerģētikas likuma 118.panta pirmajā un otrajā daļā noteikto, ka par [...] dabasgāzes piegādes, tirdzniecības un lietošanas noteikumu pārkāpšanu un par [...] dabasgāzes patvaļīgu patērēšanu piemēro naudas sodu fiziskajai personai līdz sešdesmit naudas soda vienībām, kas atbilst 300 EUR.

[8.7] Viens no pārkāpumu raksturojošiem apstākļiem, kas jāņem vērā, nosakot kompensāciju, ir ar pārkāpumu nodarīto zaudējumu apmērs. Satversmes tiesa ir norādījusi uz patērētāju tiesībās pastāvošo principu, ka kompensācijai par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi ir jābūt samērīgai ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas rezultātā radītajiem zaudējumiem (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 20.marta sprieduma lietā Nr.2019-10-0103 32.3.1.punktu*).

Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.septembra spriedumu par pamatotiem atzīti prasītāja zaudējumi par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un sadales sistēmas pakalpojumiem 4441,31 EUR, savukārt Civillietu tiesas kolēģija par pamatotiem atzīst zaudējumus 8295,40 EUR, kopā atzīts, ka prasītājam radīti zaudējumi 12 736,71 EUR.

Ņemot vērā, ka tiesību doktrīnā atzīts, ka kompensācijai par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi ir jābūt samērīgai ar radītajiem zaudējumiem, tad Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka ievērojot [8.3] noskaidroto, no atbildētāja piedzenams līgumsods 6368,36 EUR, kas, ievērojot pārkāpuma ilgumu un smagumu, kā arī radītās sekas, kalpotu gan kā dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma pārkāpumu preventīvs līdzeklis, gan kā soda līdzeklis par pārkāpumu un būtu samērīgs un taisnīgs.

Ņemot vērā, ka ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 27.maija spriedumu jau noteikts līgumsods 2220,66 EUR, apelācijas instances tiesa ieskaita minēto summu ar šo spriedumu noteiktās kompensācijas apmērā, tādejādi, piedzenot no atbildētāja prasītāja labā kompensāciju 4147,70 EUR (6368,36 EUR - 2220,66 EUR).

[9] Atbilstoši Civilprocesa likuma 195.pantam prasītājai ir nosakāmas tiesības saņemt no atbildētājas likumiskos 6% gadā no pamatparāda līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai), ievērojot, ka procentu pieaugums apstājas sasniedzot pamatkapitāla lielumu (Civillikuma 1763.pants).

[10] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa prasības daļā par pamatparāda piedziņu nepamatoti atzinusi, ka prasītājs nav pierādījis, kurā laika periodā notikusi iejaukšanās dabasgāzes uzskaites mērāparātā.

Apelācijas sūdzībā norādītie iebildumi ir guvuši daļēju apstiprinājumu apelācijas instances tiesā un ir par pamatu pamatparāda piedziņai atbilstoši pārrēķinam Nr.135217771-1 un kompensācijas apmēra noteikšanai lielākā apmērā.

[11] Apmierinot prasību daļēji, saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Prasības summa pirmās instances tiesā bija 25 617,37 EUR.

Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.septembra spriedumu prasība apmierināta daļā - 6805,92 EUR, ar šo spriedumu daļā - 12 443,10 EUR, tādejādi kopā prasība apmierināta daļā - 19 249,02 EUR

Prasītājs par prasības pieteikuma iesniegšanu un prasības nodrošināšanas pieteikumu samaksājis valsts nodevu 1182,11 EUR, par apelācijas sūdzību 894,32 EUR, kopā 2076,43 EUR.

Par labu prasītājam no atbildētāja ir piespriežama valsts nodeva par prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību proporcionāli prasības apmierinātajai daļai, t.i. 1560,24 EUR.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantā noteikto principu, nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir piespriežami no pusēm valsts ienākumos proporcionāli prasījuma apmierinātajai daļai. Atbilstoši izziņai par ar lietas izskatīšanu saistītajiem izdevumiem, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi aprēķināti pirmās instances tiesā 12,49 EUR, savukārt apelācijas instances tiesā 4 EUR, kopā 16,49 EUR.

Proporcionāli apmierinātajai prasības daļai prasītājam valsts ienākumos jāmaksā ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,10 EUR, savukārt atbildētājam 12,39 EUR.

No atbildētāja valsts ienākumos piespriežami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 12,39 EUR.

Prasītājs ceļot prasību samaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,20 EUR, līdz ar to no prasītāja valsts ienākumos piespriežami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 0,90 EUR (4,10 EUR - 3,20 EUR).

[12] Prasītājam radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai kopā 3938,55 EUR.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunktu un otro daļu, no atbildētāja prasītāja labā ir piespriežami ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 2850 EUR, ievērojot, ka faktiskais apmērs pārsniedz likumā noteikto maksimālo atlīdzības apmēru.

[13] Ievērojot Civilprocesa likuma 204.¹pantu, nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 204¹., 432. - 434., , Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

prasību apmierināt daļēji.

Piedzīt no Ziedoņa Apariņa, personas kods [redacted] par labu AS "Gas", reģistrācijas Nr.40203108921, parādu par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi 8295,40 EUR (astoņi tūkstoši divi simti deviņdesmit pieci *euro* un 40 centi), kompensāciju (līgumsodu) 4147,70 EUR (četri tūkstoši viens simts četrdesmit septiņi *euro*, 70 centi), tiesas izdevumus 1560,24 EUR (viens tūkstotis pieci simti sešdesmit *euro* un 24 centi), ar lietas vešanu saistītos izdevumus 2850 EUR (divi tūkstoši astoņi simti piecdesmit *euro*), kopā - 16 853,54 EUR (sešpadsmit tūkstoši astoņi simti piecdesmit trīs *euro*, un 54 centi).

AS "Gas", reģistrācijas Nr.40203108921, par labu piedzītā summa ieskaitāma bankas kontā Nr.LV08RTMB0000701801147, AS "Rietumu Banka".

Prasību daļā par kompensācijas (līgumsoda) 6368,35 EUR (seši tūkstoši seši simti sešdesmit astoņi *euro* un 35 centi) piedziņu - noraidīt.

Noteikt AS "Gaso", reģistrācijas Nr.40203108921, tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt no Ziedoņa Apariņa, personas kods [redacted] likumiskos 6% gadā no parāda 16 853,54 EUR, ievērojot, ka procentu pieaugums apstājas, sasniedzot pamatkapitāla lielumu.

Piedzīt no Ziedoņa Apariņa, personas kods [redacted] ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 12,39 EUR (divpadsmit *euro*, un 39 centi) valsts ienākumos.

Piedzīt no AS "Gaso", reģistrācijas Nr.40203108921, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,90 EUR (90 centi) valsts ienākumos.

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi valsts ienākumos iemaksājami: Tiesu administrācija, reģistrācijas Nr.90001672316, Valsts kase, konta Nr.LV51TREL2190458019000. Maksājuma mērķi ieņēmumu elektroniskās klasifikācijas kodu - 21499 un datus maksātāja un lietas identificēšanai.

Noteikt termiņu desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas sprieduma labprātīgai izpildei.

Tiesāšanās izdevumu valsts ienākumos apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas Senāta Civillietu departamentā, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesā un iemaksājot Augstākās tiesas depozītu kontā Nr.LV83TREL8280010000000 drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*).

Tiesnese
Signature valid
Digitally signed by I. OZOLA
Date: 2023.03.06 14:58:40 EET
I. Ozola

Tiesnese
Signature valid
Digitally signed by M. AIRITA ŠĶENDERE
Date: 2023.03.06 15:07:36 EET
M. Šķendere

Tiesnese
Signature valid
Digitally signed by O. BLÜMFELDE
Date: 2023.03.06 15:13:37 EET
O. Blūmfelde

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

KOPIJA PAREIZA

Rīgā, 2023. gada [redacted]

Rīgas apgabaltiesas
tiesnese **I. Ozola**